

SPECTACOLE

Nicolae PRELIPCEANU

Un act de cultură

Teatrul Național din București și-a deschis stagiunea cu un spectacol pe jumătate japonez, pe jumătate european, *Iubiri interzise*, reunind două dintre cele *Cinci piese Nô* ale scriitorului Yukio Mishima. Când zici Mishima, pentru un român care citește, zici *Pavilionul de aur*, unul dintre cele mai gustate pe-aici romane ale sale, tradus și editat încă în anii '70. Pentru cei care știu mai multe despre acest scriitor ciudat, homosexual japonez care s-a sinucis prin seppuku, fiind nobil, după eșecul unei lovituri de stat menite a reinstaura puterea deplină a împăratului, în 1970, Mishima înseamnă și aceste piese croite după modelul clasic, al unui teatru tradițional japonez, cu puternice influențe, voite, europene, ceea ce scriitorul a urmărit în toată opera sa.

Trebuie să vii la spectacolul cu piesele *Hanjo* și *Seijo* pregătit să vezi altceva decât o înscenare „de-a noastră”, pentru că și regizorul spectacolului, Issey Takizawa, vine din lumea lui Mishima, astfel încât mișcarea și atitudinile actorilor vor căuta să semene măcar, dacă nu să fie identice, cu acelea dintr-un spectacol performat în țara de baștină a celor doi artiști pomeniți până aici. Bine face programul de sală al Naționalului că ne previne: Hanjo este numele amantei unui împărat chinez din vremuri, desigur, apuse demult, iar Seijo înseamnă în japoneză nici mai mult nici mai puțin decât „sfântă”, așa cum și este, în spectacol și desigur și-n piesă, personajul interpretat foarte convingător de Carmen Ungureanu.

Noi, obișnuiți cu semnificațiile transparente, nu vom fi fost pregătiți să vedem în oamenii cu măști de voal care mișcă decorul altceva decât niște anexe ale spectacolului. Ei bine, ei sunt, ne asigură regizorul, Mishima cel dispărut, umbrele lui, ei ridică, la începutul spectacolului, de pe scenă, un craniu, care ar fi, spune același Issey Takizawa, chiar craniul autorului pieselor. În fine, îți trebuie multă imaginație ca să gândești singur așa, sau imaginație stimulată de eventuala frecventare asiduă și prelungită în decenii a unui teatru în care simbolurile joacă roluri cel mai adesea mai importante decât personajele pure și simple.

Văzând-o pe Teodora Mareș, la începutul spectacolului, declamându-și cu fața la public amorul secret pentru tânăra care a înnebunit din cauza unui iubit pierdut, pe care-n zadar îl așteaptă la gară în fiecare zi, ca-n filmul cu câinele devotat al cărui stăpân a murit, tot japonez și acela, poți fi tentat să spui că ăsta nu e teatru. Dar poți fi tentat și să recunoști că acesta e un alt fel de teatru, cu alte rezonanțe, cu alte exigențe, cu alte personaje.

Cele două piese *Nô* au câte trei personaje, ca trei versuri ale unui haiku. În jurul lor, însă, freamătă o lume de sentimente puternice, de aluzii simbolice, ba chiar, în cea de-a doua, curenții psihanalizabili ai unei iubiri prea puternice, și distrugătoare, între frate și soră, iubire care debordează în cea mai autentică ură. La suprafață, firește.

Când iubitul pierdut al lui Hanako, interpretată de o actriță japoneză autentică, Kana Hashimoto, apare, spre spaima lui Jitsuko, pictorița îndrăgostită în secret de

Teodora MAREȘ, Marius BODOCHI, Kana HASHIMOTO

Hanako, cea care-l aștepta, nu-l mai recunoaște, pentru că absența îl transformase în ideal și, poate, mit, iar acesta era un domn modern, în costum european, cu geantă diplomat și trenți pe mână, un domn cu preocupări foarte practice, care vine spre a o lua de nevastă și a o smulge lumii ei himerice. Dar ea se simte brusc, în adâncul ființei ei, periclitată, preferând nebunia și așteptarea fără speranță, unei vieți oarecare. Iubitul pierdut și terestru, Yoshio, este interpretat de Marius Bodochi, într-un registru foarte economic, așa cum prescrisese, pesemne, regizorul, tocmai pentru a crea opusul față de lumea himerică a iubitei sale.

Cum tensiunea celei de-a doua piese este mult mai mare, cum tragedia de aici e mai profundă, cea dintâi aproape se uită până la sfârșitul, celei de-a doua piese. Deși amândouă părțile spectacolului sunt concepute în același plan destul de linear, cu un decor fără profunzime – nici sala Amfiteatru nu permite altceva – impresia de liniar rămâne mai ales pentru *Hanjo*. În cea de-a doua piesă – unde fiul și fiica unei familii nobile și bogate se prăbușesc în ruină și desfrâu, ea pentru a-l întreține pe fratele ei, căsătorit cu o femeie fără suflet, împreună cu care se cufundă în distracții ușoare și cheltuieli nebunești – transpare mai exact abisul din spatele poveștii de pe scenă. Fumiko este sfânta, care nu ar protesta la nicio ofensă și la nicio nedreptate pe care fratele și cumnata sa i le fac fără să clipească. Cei doi sunt interpretați convingător de Marius Manole și Carmen Ungureanu. În schimb, mai palidă este apariția iubitei-neveste, Natsuko, interpretată de Brândușa Mircea fără prea mult relief.

Decorul semnat de Masami Inoue trimite la locuința japoneză tipică, așa cum o știm din filme și unii chiar din realitate. Costumele Dianei Ioan leagă lumea japoneză de cea europeană, numai Hanako, fata cu mințile rătăcite din prima piesă, *Hanjo*, este îmbrăcată într-un kimono complicat. Ceilalți se mulțumesc să arate ca niște europeni. Că tot făcea Mishima puntea între stilul japonez și cel european.

Risc să observ că trei dintre actorii din acest spectacol ating expresia unei interiorizări probabile a rolurilor, și anume Teodora Mareș, Carmen Ungureanu și Marius Manole, oarecum exterioră părându-mi chiar Kana Hashimoto, poate și din cauza concentrării spre o pronunție cât mai inteligibilă a unei limbi străine ei, româna. Oricum, spectacolul *Iubiri interzise* e un act de cultură, ceea ce un Teatru Național chiar are în sarcină.

Constantin PARASCHIVESCU

Sugestia nemuririi

Am cunoscut dramaturgia acestui important scriitor japonez, Yukio Mishima (1925–1970), cu cinci ani în urmă la Iași, prin spectacolul lui Alexander Hausvater *Cinci povești de dragoste Nô*. Miniaturi literare de o anume fascinație, cu frumuseți ascunse sau sugerate, acțiuni concentrate în tensiuni interioare, răsturnări neprevăzute, flux ambiguu de realitate și iluzoriu. Considerate primele piese Nô moderne în literatura dramatică japoneză, datând din 1956, ale acestui prolific și important autor, afirmat de timpuriu, a cărui operă însumează cincisprezece romane, peste